

Når, hvor og hvordan startet veiledningens historie i Norge

20 årsjubileet for Faggruppen for veiledere i Norsk Sykepleierforbund.

Medlem i Faggruppa av veiledere: Gry Bruland Vråle

Noen viktige hendelser/milepæler

- ▶ Midten av 1960 tallet: Marie Vånar Hermansen veiledet den første gruppen i sykepleiefaglig veiledning på avdeling 6 B Ullevål under og etter opplæring av engelske Elisabeth Barnes
- ▶ Ca. 1973 Veiledningskurs på Spesialskolen i psykiatrisk sykepleie, Bygdøy
- ▶ 1978/79. Implementering i somatisk sykepleie på Diakonhjemmet: Liv Berit Carlsen og Øivind Aschjem
- ▶ 1979/81: Implementering av veiledning på Diakonhjemmet Sykepleiehøgskole
- ▶ Landskonferanse for lærer 1981 viet temaet: Veiledning -erkjennelsesmessig læring
- ▶ Boka; *Sykepleiefaglig veiledning. En innføring*, kom 1984
- ▶ Veiledning de første årene, knoppskyting og nye tilskudd fra nord til sør i Norge
- ▶ NSF Godkjenningsordning for veiledere i psykiatriske sykepleiere 1986 og somatiske sykepleiere i

Når startet vi med sykepleiefaglig veiledning

- ▶ Innen Psykiatrisk sykepleie: På Ullevål avdeling 6 B midt på 1960 tallet.
- ▶ Sentral var de psykiatriske sykepleierne: særlig Marie Vånar Hermansen, men også Anne-Lise Teslo, Aud Bruknapp og Gro Ystrøm
- ▶ Innen Somatisk sykepleie på Diakonhjemmet sykehus på avdeling F og i tilknytning til et prosjekt med innføring av primærsykepleie ved Liv Berit Carlsen i et samarbeid med Øivind Aschjem. Marie Vånar Hermansen og Gry Bruland Vråle var metaveiledere
- ▶ Innen spesialutdanning i psykiatrisk sykepleie; rundt 1973 på Statens utdanningscenter for helsepersonell og videreutviklet samme sted tidlig på nittenåttitallet
- ▶ Innen sykepleieutdanning på Diakonhjemmet sykepleieskole ved Liv Berit Carlsen i 1979/81
- ▶ De første årene stor vekt på mester –svenn prinsippet

Hvordan og hvorfor

- ▶ **Mester –svenn** prinsippet.
- ▶ Marie Vånar Hermansen lærte veiledning på psykiatrisk avdeling 6 B på Ullevål av en engelsk sykepleier: Elisabeth Barnes som stimulerte sykepleierne **til selv å ta hånd om veiledning til egen yrkesgruppe**.
- ▶ Elisabeth var ifølge Marie, en moderlig, men også målrettet person. Sykepleierne på avdelingen var inspirerte og engasjerte fordi veiledning svarte på et behov som de kjente som stadig mer påtrengende.
- ▶ I 1978 ble sykepleiefaglig veiledning introdusert i somatisk sykepleie, ved at en av lærerne på Diakonhjemmet Høgskole, Liv Berit Carlsen og avdelingssykepleier Øivind Aschjem innførte primærsykepleie på avdeling F Diakonhjemmet sykehus. Skulle man ha primærsykepleie, måtte man tilby sykepleierne veiledning. Dette på grunn av betydningen av relasjonelt arbeid i primærsykepleie.
- ▶ Marie VH og jeg tok på oss oppgaven som metaveiledere først for Liv Berit og Øyvind i 1978/79 - og så for sykepleielærergruppen på Diakonhjemmet 79/81.

Mester –svenn læringsprinsippet

- ▶ *Mesterlære* som pedagogisk idé har fått særlig sterkt fotfeste innenfor yrkespedagogikken . Som metafor viser den til et asymmetrisk forhold mellom en som mestrer fagets ferdigheter (mesteren), og en som ikke gjør det (lærlingen). Prosessen kjennetegnes av at lærlingen tilegner seg taus kunnskap ved å observere mesteren gjøre bruk av sine ferdigheter. Dette er også blitt betegnet *situert læring*, eller læring gjennom deltakelse i et praksisfellesskap der arbeidsoppgavene er autentiske og reelle.
- ▶ De erfarne veilederne tok inn nye veiledere i metaveiledning/etterveiledningsgruppe, eller lærte opp nye ved at de veiledet sammen med den nye i en form for co-veilederfunksjon.
- ▶ Jeg ble selv opplært av Marie VH på den måten da vi hadde metaveiledning for LBC og Ø A

Metoden fokuseringsteknikk: En metode beskrevet og utviklet av Marie

- ▶ Marie sin fokuseringsteknikk antar jeg at hun hadde videreutviklet fra sin læremester Elisabeth Barnes. Marie har fortalt meg hvordan Elisabeth Barnes når hun først hadde fått fornemmelsen av hva som var det viktige i en situasjon - så slapp hun det ikke. Marie brukte, slik jeg husker det, en metafor fra *bildefremkalling* slik det ble gjort på den tid, når hun forklarte hva fokuseringsteknikk var:
- ▶ I et mørkerom som er et lystett rom ble lysfølsomme fotografiske filmer håndtert forsiktig og i stummende mørke. Fotografiske filmer ble behandlet under mørkeroms - belysning som gjerne var rød, gul eller oransje. Fargen til mørkeroms - belysningen avhang av fargefølsomheten til det fotografiske materialet.

Fremkalling i mørkerom

- ▶ Min forståelse av metaforen mørkeroms - fremkalling, er hvordan vi veiledere – når vi blir fortalt en fortelling fra sykepleiepraksis kan fornemme hva det handler om og hvordan vi kanskje i stummende mørke *forsiktig* og *nennsomt* hjelper veisøker til å gi et klarere *bilde* av hva det var som skjedde slik at vi sammen kan søke en ny og kanskje felles *forståelse* av en hendelse. Og så kanskje også kunne bedre se både nye og bedre handlingsvalg i denne spesielle situasjonen. Det er fordi vi som fotografene gjorde, arbeider med et lysømfintlig materiale.
- ▶ Det må **times** og fremkalles i et **klokt tempo** og være en **etisk begrunnet** mørkerombelysning.
- ▶ Dette vil jeg påstå at jeg bruker den dag i dag!
- ▶ Tusen takk til Marie, du min gode læremester!
- ▶ PS. Jeg synes dette likner på Anne-Lise Teslo sin definisjon på faglig veiledning og som hun presenterer i boken sin i år 2000;

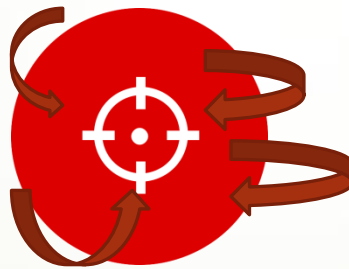

Veiledning en definisjon

- ▶ "Veiledning er en systematisk faglig og personlig læringsprosess hvor kunnskap, erfaring, visdom og klokhet er hjelpemidler til reflektert erkjennelse. I et anerkjennende felt legges grunnlaget for å innfri kandidatens ønske å bedre handlingsmåter som fagperson." (Teslo, 2006, s. 22).

Min beskrivelse i den første forelesningen jeg hadde om veiledningsmetoder

- Runder ut og inn av det som er det sentrale, ikke rett på - men ofte til og fra eller ut og inn i det som er det sentralt, varsomt og nennsomt til det er modent for veisøker eller kandidaten som vi kalte veisøker den gangen

Kunnskapsbygging

- ▶ I 1973/74 ble det første kurset i sykepleiefaglig veiledning arrangert på Kurset var ment for veiledere for skolens elever. Jeg var en av de veilederne og deltok på dette kurset siden jeg hadde en student fra spesialutdanningen der jeg jobbet i praksis.
- ▶ I 1981 ble vi invitert til faggruppe for sykepleielærere sin landskonferanse i Sandefjord der Marie VH, og Aud Bruknapp og jeg foreleste. Tema for konferansen var; **Veiledning -erkjennelsesmessig læring**
- ▶ Fra 1974 ble det på 1980tallet utviklet en kurspakke på 1x 2 uker ved Statens Utdanningscenter for helsepersonell; spesialskolen i psykiatrisk sykepleie på Bygdøy.
- ▶ I 1984 kom den første boken: **Sykepleiefaglig veiledning -en innføring**. Av Marie, Liv Berit og meg. Den kan sees på som et resultat av innleggende vi hadde på sykepleielærernes seminar i Sandefjord. Liv Berit var initiativtaker . Marie hadde historien og dybdekunnskaper og jeg var god på struktur og skrivning.

Godkjenningsordning

- ▶ I forordet til godkjenningsordningen av veiledere i sykepleie står det: Sykepleiefaglig veiledning har en lang tradisjon i Norsk Sykepleierforbunds (NSFs) historie.
- ▶ 1985: Etter initiativ fra faglig sammenslutning av psykiatriske sykepleiere: Anne-Lise Teslo, Per Jensen, Gro Ystrøm, ble det nedsatt et utvalg i 1985 som skulle utrede muligheter for opprettelse av et kompetanseråd for godkjenning av veiledere, samt kriterier for godkjenning. 1986: I 1986 ble det vedtatt av NSFs sentralstyre å sette i gang et prøveprosjekt over 4 år for godkjenning av veiledere i psykiatrisk sykepleie.

Godkjenningsordning fortsatt

- ▶ 1987: I forbindelse med tariffoppgjøret i Oslo kommune ble partene enige om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle gi en faglig utredning i forbindelse med igangsettelse av en organisert og formalisert faglig veiledning i sykepleietjenesten. Arbeidsgruppen avleverte sin innstilling til Oslo kommune og NSF. Det ble foreslått at NSF skulle fungere som godkjenningsinstans for faglig veiledning i den somatiske sykepleietjenesten i Oslo kommune.
- ▶ 1988: NSF utarbeidet kurspakke/godkjenningsordning for psykiatriske sykepleiere. I tillegg ble det utarbeidet en etterutdanning i faglig veiledning for sykepleiere (fagseriehefte 2/89), samt godkjenningskriterier for veiledere i sykepleietjenesten
- ▶ 1998: Revisjon av NSF godkjenningsordning av sykepleiefaglige veiledere.

Kursvirksomhet: høgskoler, NFF/kretser

- ▶ 1981: NSF startet allerede i 1981 arbeidet med å få en formalisert opplæring av offentlig godkjente sykepleiere til veiledere i klinisk sykepleie. En kurspakke i veiledning for sykepleiere ble tatt i bruk fra 1982. Kurset ble arrangert ved NSF's kretser, arbeidsteder og sykepleierhøgskoler.
- ▶ 1995: Rådet for høgskoleutdanning i helse og sosialfag (RHHS) etablerte en nasjonal rammeplan for tverrfaglig videreutdanning i praksisveiledning innen helse- og sosialfag (10 vekttall). Etter hvert etablerte mange høgskoler tverrfaglige studietilbud i veiledning med forskjellig innhold og omfang.

Veiledning ble en måte å åpne for innsyn i - og et metaforum for sykepleiepraksis

Når sykepleierne var inspirerte og engasjerte da det begynte å komme tilbud om sykepleiefaglig veiledning i praksis, skyldtes det nok at veiledning representerte et svar på et behov som de kom til å føle som stadig mer påtrengende.

- Sykepleieren skulle være i stand til å ta mot de reaksjonene dette førte til hos pasienten, og det uten å bli for truet.

Carlsen, Hermansen og Vråle (1984,s9) skriver det slik

- *«I en slik situasjon måtte sykepleierne konfrontere seg med seg selv, sine egne handlinger og reaksjoner i forholdet til pasienter og personalet. I denne utviklingsprosessen, som var preget av sterke brytninger, frustrasjoner og engasjement, kom veiledning til å fremstå som en metode eller en vei som kunne gjøre det mulig å komme videre. Først noen få og senere flere sykepleierne ved avdelingen» (6 B).*

Etter hvert bør det trolig også sees i forhold til at Sykepleieutdanningene kom inn i høyskolesystemet i 1981.

Sykepleiefaglig veiledning fra Nord til sør de første årene

- Noen eksempler: (noen nevnt – og trolig mange ikke nevnt)
- Tromsø/Troms og Finnmark Karin Flage reiste regelmessig mellom Osloområdet og etablerte sykepleiefaglig veiledning i Tromsø, Inger Gadgil var sentral i innen somatisk sykepleie
- Finnmark Målfrid Ovanger var sentral
- NordNorge Ruth Helene Olsen
- Trøndelag; Anne Britt rønning og Bjørg Petersvik
- NordVestlandet sigrid Lerstad Torsnes
- Bergen Åse Madsen og Kristine Meyer
- Stavanger. Kari Vevatne gikk selv i veiledning, og samarbeidet med Liv Aurbakken med et opplegg med metaveiledning
- Sørlandet: Liv Gyda Axelsen og Gunhild Solberg var sentrale i etablering av veiledning både i psykiatrisk og somatisk sykepleie
- Innlandet: Reidun Hov og Gro Bentsen
- Østlandet midten av 1960 tallet frem mot 1980 eksempler er at Marie VH sammen med Liv strand ledet veiledning til sykepleiere i kreftomsorgen og at Gry Bruland Vråle ledet metaveiledning på Sunnås sykehus.

Kilder

Referanser.

- ▶ Hermansen, M. Vånar, Carlsen L.B, Vråle. G. Bruland. "Sykepleiefaglig veiledning", Ad Notam Gyldendal, 1984/ 1992. Revisjon av boka "Sykepleiefaglig veiledning - en innføring", Gyldendal Norsk Forlag
 - ▶ Nome, H-H. (2010). Kjærlighet i faglig veiledning- Det Eneste der er værd at leve for. I: Fenomener i faglig veiledning. Karlsson, B.E & Oterholt, F. Oslo: Universitetsforlaget.
 - ▶ Norsk sykepleierforbunds godkjenningsordning. Faglig veiledning i sykepleie.
 - ▶ Teslo A-L. (red).(2000/2006) Mangfold i Faglig veiledning for helse - og sosialarbeidere. Universitetsforlaget
- ## Samtaler med
- ▶ Marie Vånar, Hermansen, Liv Berit Carlsen og Øivind Aschjem. Anne Lise Teslo Liv Gyda Axelsen – (og med meg selv)
 - ▶ Mail fra Sidsel Tveiten, Kari Vevatne, Anne – Brit Rønning – Karin Blix Flage, Inger Gadgil, Sigrid L Thorsnes, Åse Madsen, Ruth Helene Olsen, Målfrid Ovanger; Ruth Våland, Gro Bentsen, Liv Strand, Urd Vikøren